

JOK-BLADET

3 - 2004

Text/innehåll där ej annat anges:

Olle Bernard (2004.11.15)

E-mail: o.bernard@telia.com

Distribution: Göran Lettstrand

JOKs hemsida: home.swipnet.se/jok

HÖSTEN 2004 GANSKA SPÄNNANDE

Hösten 2004 var ur fågelsynpunkt klart intressant eftersom en tydlig invasion av fåglar från öster skapade förutsättningar till att se arter som vi inte så ofta får chans att se i vår del av landet.

Den östliga invasionen uppmärksammades allra först då en onormalt stor mängd av **domherrar** anlände, samtliga ivrigt lockande med ett läte som skiljde sig något från våra "egna" domherrars mjuka lockläte. De "östliga" domherrarna lockade kanske med en sibirisk dialekt?

Efter domherrarna började siskor och trastar dominera i vårt område. Bland siskorna upptäcktes, då de äntligen började födosöka på en mera mänsklig nivå och inte längre allra högst uppe i trädkronorna, ovanligt många **snösiskor**.

Att hitta någon avvikande individ eller art bland de tusentals **björk-** och **rödvingetrastar** som rastade i området har hittills inte lyckats. Någon udda trast, typ taigatrast, har ännu aldrig observerats på Järvafältet- men det är väl bara en tidsfråga innan detta sker- eller?

Bland de fåglar som antas komma från öster fanns också **talltitor**. Arten har under hösten observerats oftare än normalt på Järva samt på lokaler som Landsort och Ottenby. På dessa öar utgör talltitan en mycket stor raritet.

I den östliga invasionen har även ingått spännande arter som **bändelkorsnäbb** och **tallbit**. Tyvärr är antalet obsade individer av dessa arter ännu inte så särskilt stort, men förhoppningsvis ökar antalet under vintern.

Bland trevliga arter som under hösten observerats på Järvafältet, men inte kan kopplas till den östliga invasionen, finns **kungsörnar** (3 st), **pilgrimsfalkar** (totalt 7 st under sept-okt), **järpar**, **tretåig hackspett**, **berglärka** och några rastande **rödstrupiga piplärkor**. Dessutom spännande obsar av **mycket sena tornseglare*** (27/10) och **backsvala** (2/11).

Man hoppas givetvis att även vintern 2004-05 kommer att bjuda på mängder av fåglar att njuta av i vårt område. Gärna långväga gäster från öster men "våra egna" fåglar duger också mycket bra. Riklig tillgång på bl a rönnbär och hyfsad dito på kottar förväntas skapa goda förutsättningar till en bra fågelvinter.

*Det kan inte helt uteslutas att observationen gällde arten **blek tornseglare**, en för Sverige mycket sällsynt art som vid denna tidpunkt på hösten obsades på några platser i landet. Observationsområdet var för tyvärr alldeles för stort, för att kunna särskilja dessa mycket lika seglararter

KALLELSEMÖTE TILL ÅRSMÖTE 2005, se sida 15!

JOKs vårprogram 2005 presenteras på sidorna 20-22.

OBS!

Inbetalningskort för medlemsavgiften för år 2005 medföljer detta utskick.

God Jul och Gott Nytt År tillönskas alla JOKare

SITUATIONEN FÖR SKYDDET AV IGELBÄCKEN

(Fakta till stor del hämtat från Föreningen Rädda Järvafältets info-blad nr 2/sept -04.)

Arbetet med att skydda Igelbäcken har, som väl alla känner till, pågått i flera decennier. Resultatet har dock, trots heroiska insatser från många naturansvariga föreningar och personer, hittills varit relativt klen.

Under år 2004 har man äntligen kunna skönja en ljusning i denna mycket sega fråga och här följer därför en redovisning av situationen i de aktuella kommunerna gällande deras skydd/alternativt planerat skydd av Igelbäcken.

Järfälla

I Järfälla är Igelbäcken sedan 1989 skyddad från Säbysjön fram till Barkarby flygfält.

Just nu ligger ett naturreservatsförslag, gällande kommunens resterande del av bäcken över flygfältet och fram till Akallavägen- d v s gränsen mot Stockholms kommun, ute på remiss.

JOK m fl har framfört önskemål om att det skyddade området vid bäcken skulle gjorts bredare, samt att Hästa klack och Ålsta backe bör ingå i det nya naturreservatet.

Något beslut om ett nytt naturreservatet har hittills (nov. -04) ännu inte tagits.

Stockholm

Stockholm planerar att skydda Igelbäcken på sträckningen från Akallavägen fram till Kymplingelänken genom att skapa ett natur- eller kulturresevat för hela området mellan E18 och Akalla/Husby/Kista. Den styrande majoriteten i Stockholm har redovisat att beslut om reservat skall fattas före valet 2006.

Sundbyberg

Sundbyberg har under år 2004 skapat naturreservatet "Igelbäckens dalgång i Sundbyberg", vilket naturligtvis är mycket positivt.

Naturreservatet invigdes i början av oktober.

Solna

Under våren 2004 beslöt Solna att inrätta ett kommunalt naturreservat gällande Igelbäckens dalgång.

Trots att det nya naturreservatet inte omfattade Ulriksdals slottspark, förutom själva Igelbäcken, har Solnas inrättande av reservatet överklagats av Ståthållarämbetet, som utgör förvaltare av Ulriksdals slott.

Förhoppningsvis kommer denna överklagan inte att påverka det fattade beslutet om det nya naturreservatet.

FLOTTILJOMRÅDET OCH SÄBYSJÖNS STRANDSKYDD

Det upprop som JOK tillsammans med Naturskyddsföreningen i Stockholm och Järfälla samt Föreningen Rädda Järva författat och framfört till Järfälla kommuns politiker har hittills inte påverkat dessa, till att som vi önskat respektera strandskyddet vid Säbysjön i samband med utbyggnaden av det s k Flottiljområdet.

Naturskyddsföreningen i Järfälla lämnade under oktober in ännu en skrivelse angående Flottiljområdet och den planerade bebyggelsen på den s k Norra Kullen, belägen nära den i dag befintliga pistolskyttebanan.

I skrivelsens framförs bl a:

"Naturskyddsföreningen tar för tredje gången ställning till förslaget för en detaljplan för Flottiljområdet. Med besvikelse måste vi konstatera att trots att inte endast vi, utan i stort samtliga remissinstanser som uttalat sig om saken, har varit tveksamma till en exploatering av Norra Kullen, föreslås nu ny bebyggelse där.

Om bebyggelsen utformas som i förslaget, kommer den i ännu större grad att genomgripande förändra områdets karaktär, ännu mer än i det förslag som presenterades under samrådet. Samtidigt hotas det närliggande naturreservatets kvalitéer.

Att upphäva strandskyddet för att möjliggöra byggandet av ett begränsat antal småhus är fel. Endast en väg/gata mellan hustomten och reservatets gräns räcker inte som skyddszon."

Byggnadsplanerna fortsätter i överensstämmelse med Järfälla kommuns målsättning, vilket leder fram till en trolig byggstart under våren 2005. Järfälla kommun förutsätter fortfarande att ingreppet i Säbysjöns strandskydd inte kommer att försvåra utbyggnadsplanerna.

Sannolikt har man redan för lång tid sedan försäkrat sig om tillstånd för ingreppet hos Länsstyrelsen. (Redaktör 'ns egen bedömning).

SÄBY STRANDÄNG – Inbjudan till naturvårdsarbete den 5/2

Även inför nästa häckningssäsong planerar JOK att genomföra vårt numera traditionella och mycket framgångsrika naturvårdsarbete på Säby strandäng.

Utan JOKs vassröjning ute på strandängens öar, hade vi definitivt aldrig kunnat behålla Säbysjöns fantastiska skrattmåskoloni- en av landets allra största.

Liksom tidigare omfattar vårt arbete sly- och vassröjning. Vinterns insats förväntas bli mer omfattande i jämförelse med de senaste åren, eftersom ingen maskinell bearbetning genomförts på strandängen under den gångna hösten. Detta överensstämmer emellertid med strandängens underhåll, där maskinbearbetning hittills genomförts vart annat år.

Medlemmarnas inställning till denna för Säbysjöns fågelfauna så oerhört viktiga insats har under åren varit mycket positiv och kraftigt imponerande.

Antalet medverkande JOKare vid 2004 års röjning var över 50 personer – fantastiskt! JOKs strönga insats har noterats av t ex Järfälla kommun, vilket kanske bidragit till deras stora och kostnadskrävande satsning med maskinbearbetning på Säby strandäng.

Liksom tidigare räknar vi med att få låna liar och saxar från Järfälla och Sollentuna kommun. Det är dock bra om du som har möjlighet tar med dig redskap, som du tror kan vara lämpliga vid röjningen.

För att vi skall kunna genomföra arbetet ute på öarna är det naturligtvis viktigt att isförhållandet är sådant så att ingen drabbas av ofrivilligt bad. En stark förhoppning är därför att isförhållandet är betydligt bättre än februari -04, då tyvärr flera JOKare blötte ner sig i mer eller mindre stor omfattning.

Hoppas att ni som då drabbades har kommit över detta och lika ivrigt som vanligt ställer upp även denna gång. Man hoppas verkligen slippa få se några fler vinterbadare i samband med JOKs naturvårdsarbeten.

Väl mött på Säby strandäng

lördagen den 5/2 2005.

Arbetena startar kl. 9 och beräknas pågå fram till ca kl. 14.

PS 1: Det är ytterst värdefullt att även du, som endast har möjlighet att medverka under en kortare del av dagen, ändå försöker hinna med en tur till strandängen. Vi behöver vara så många som möjligt, så att vi kan bytas av vid redskapen.

En arbetsinsats på någon timme utgör även detta ett värdefullt bidrag till att göra strandängen i bra skick.

PS 2: JOK bjuder som vanligt på korv, som vi tillsammans grillar över öppen eld.

Frågor angående vassröjningen bör ställas till Olle Bernard 580 37 257, 070 340 5883.

EXTRA RÖJNINGARBETE

Under vintern kommer JOK att under ett antal vardagar arbeta med vassröjning vid främst Säby strandäng.

Målsättningen är att försöka bidra och underlätta det arbete som skall utföras på den stora röjardagen, den 5/2.

Allt arbete genomförs för att få Säby strandäng med tillhörande öar i allra bästa skick inför nästa häckningssäsong

Är du intresserad av och har möjlighet till att medverka vid dessa "extra" röjningsdagar bör du kontakta Olle B (580 37 257) för ytterligare information angående tidpunkt m m.

Information om dessa extra arbetsdagar kommer också att presenteras på JOKs hemsida- kolla "Anslagstavlan".

MINKFÅNGST

Den mycket framgångsrika kampen mot min-karnas oönskade närvaro vid Säbysjön fortsätter även denna vinter.

Hittills, i mitten av november, har 2 st minkar av mindre storlek (troligen 1K-minkar) fångats vid Igelbäcken/30-meterskärret.

Om du upptäcker någon mink vid främst Säbysjön, vilket man helst inte hoppas att du kommer att göra, är det värdefullt om du meddelar undertecknad detta, så att vi om möjligt kan få någon av minkfällorna omplacerad.

TORNFALKARNA VID BARKARBYFÄLTET

Under den gångna häckningssäsongen saknades för första gången på åtskilliga år häckande tornfalkar vid Barkarbyfältet, där arten varit mycket pålitlig och troget återkommit.

År 1968 ordnade Jonny Sävström (JOKare), då arbetande inne på flygfältet, en lämplig boplatz åt tornfalkarna. Till Jonnys "holk" återkom tornfalkarna nästan varje år (under ca 35 år), men i år (2004) anlände trist nog inga tornfalkar alls till Barkarbyfältet.

Varför falkarna inte återvände denna gång är naturligtvis svårt att sja om. En orsak, och kanske den mest avgörande, är att deras favoritholk avlägsnades inför häckningssäsongen 2003. Vid detta tillfälle valde falkarna att häcka i en av JOK sedan flera år tillbaka uppsatt holk närmare E18. Om detta verkligen gällde paret från den s k favoritholken, eller om paret vid E18-holken var ett annat par, vet vi dock egentligen inte.

P g a JOKs insats ersattes den s k favoritholken mycket raskt med en ny holk i samma område, men denna holk har tyvärr ännu inte alls attraherat tornfalkarna.

Vi ser med spänning fram mot kommande vår, för att se om tornfalkarna då kan tänka sig att acceptera den nya- 2 år gamla- holken.

Under häckningssäsongen 2004 lyckades, trots avsaknaden av Barkarbyfältets par, ändå minst 3 st tornfalkspar med häckningen på Järvafältet. Verkligen positivt. Häckningar konstaterades enligt uppgift väster om Kymlingelänken, nära Hästa samt nära Hjulstakorset.

Något som under häckningssäsongen förvånat är att inga tornfalkar födosökt/provianterat på Barkarbyfältet, trots att det funnits häckande par så nära som vid Hjulstakorset och Hästa. Förklaringen bör väl vara att det funnits tillräckligt med lämplig föda vid boplatserna, så att falkarna inte behövt söka sig "ända" bort till Barkarbyfältet. Denna förklaring leder dock omedelbart till nästa fråga:

Om det fanns så riklig födotillgång i området, kanske rikligt med smågnagare, varför häckade då inga falkar på flygfältet, den plats som under så många år utgjort artens allra mest nyttjade boplatz?

Saknaden efter Barkarbyfältets tornfalkar är, för många som vant oss vid att "alltid" ha dessa på plats, rejält stor.

En förhoppning är givetvis att falkarna återkommer redan till nästa häckningssäsong.

Eller har områdets tornfalkar anat det snabbt växande hotet av fältets utbyggnad och därför redan nu valt att söka sig till andra bo- och jaktmarker.

JOK INVENTERAR OCH RINGMÄRKER JÄRVAFÄLTETS ROVFÅGLAR

Med början år 2005 har JOK för avsikt att noggrant följa Järvafältets häckande rovfåglar. Vi vill veta hur många par som häckar och hur häckningsutfallet är.

I de bon där det är möjligt kommer ungarna att ringmärkas.

Området begränsas av E4, E18 och Rotebroleden, d v s hela det "gamla" Järvafältet.

Fokus kommer dock att ligga på de norra delarna, d v s området norr/väster om Akallavägen.

För att nå ett bra resultat behöver vi alla hjälpas åt. Vi vill därför att du redan nu rapporterar kända boplatser och/eller misstänkta sådana.

Och när du i vinter vandrar runt på Järva, var observant på eventuella boplatser och rapportera dessa. Lita inte på att någon annan gör det, det är bättre med flera rapporter om samma plats än ingen rapport alls.

Under våren kommer mer riktade inventeringsinsatser att genomföras, mer om detta senare.

Ansvarig och rapportmottagare är Tommy Eriksson (hem 760 77 15, mobil 070 - 631 89 90) - rapportera dina uppgifter till honom eller någon annan i styrelsen.

OBS! Lägg INTE ut några uppgifter om rovfågelhäckningar på Internet!

Senast rovfåglar ringmärktes på norra Järvafältet var under senare delen av 1990-talet. Då ringmärkte Bengt Jansson och Karl-Erik Fridzén främst bruna kärrhöksungar vid Säbysjön. Min senaste notering om kärrhöksringmärkningen är från 1998, då två par vid Säbysjön fick 5 + 3 ungar flygga.

IRLAND 15/8 – 22/8 2004

Deltagare: Kjell Bergman, Ulf Broberg, Håkan Delin, Mikael Frost, Stig Holmstedt (ledare) och Ola Jörnstedt.

Rutt i huvuddrag:

Dublin, Wexford-området (= Lady's Island Lake, Tacumshin Lake, Carnsore Point, Churchtown), Cape Clear Island, Bridges of Ross, Wexford-området, Dublin.

Arter – ett urval:

Smådopping; 14+29 ex. *Stormfågel*; mängder. *Gulnäbbad lira*; 2 ex. *Grålira*; 8+2+2 ex. *Mindre lira*; mängder. *Balearisk lira*; 1 ex. *Stormsvala*; 20+3+31+46+99 = 199 ex. *Havssula*; mängder (av årsungar endast några enstaka). *Toppskarv*; talrik (ad och juv). *Silkeshäger*; c:a 15 ex. *Stenfalk*; 1 ex. *Pilgrimsfalk*; 2 ex (ad hane resp. juv hona). *Rödspov (islandica)*; 20+200 ex. *Storspov*; bl.a. 250+500 ex. *Prärielöpare*; 1 ex (ad). *Kustlabb*; 5+31 ex. (ad och juv). *Fjälllabb*; 1+1 ex. (juv). *Storlabb*; 3+1+1+10 ex. *Svarthuvad mås*; 1 ex (ad). *Dvärgmås*; 1 ex (3k). *Tärnmås*; 1 ex (ad). *Tretåig mås*; mängder. *Rosentärna*; åtminstone 4 ex (2 ad och 2 juv). *Svarttärna*; 2 ex (juv). *Lunnefågel*; 1+2 ex. *Klippduva*; 1 ex. *Svarthakad buskskvätta*; några ex. *Alpkråka*; 6 ex.

Däggdjur:

Vikval; 1 ex. *Delfin (= Springare)*; flera flockar. *Tumlare*; 2 ex. *Gråsäl*; 3+1 ex.

Fiskar:

Klumpfisk; 3 ex.

Transport:

Två av Budget Cars förhyrda Opel Zafira. Tre man plus packning i varje. Det var lagom.

Båtturer:

S.k. Pelagic Tour två kvällar i rad från Cape Clear (morgnarna var bokade av dykentusiaster). Vid tur n:r 2 var det bleke, varför vi rundade Fastnet Rock – mycket minnesvärt!

Logi:

På Cape Clear Island bodde vi i ett hus för oss själva, ägt av restaurangfamiljen O'Driscoll, bokat i förväg. F.ö. bodde vi på Bed and Breakfast, utan förbokning – smidigt och trevligt.

Rutt i detalj:

15/8: Arlanda, Dublin, Lady's Island Lake, Carnsore Point.

16/8: Lady's Island Lake, Churchtown, Tacumshin Lake, Baltimore, Cape Clear Island.

17/8: Cape Clear Island. Pelagic Tour.

18/8: Cape Clear Island. Pelagic Tour.

19/8: Cape Clear Island, Baltimore, Kilkee, Bridges of Ross.

20/8: Kilkee, Bridges of Ross, Kilkee.

21/8: Kilkee, The Mouth of Shannon, Tacumshin Lake, Lady's Island Lake, Wicklow.

22/8: Wicklow, Dublin, Arlanda.

Kommentar: Tacumshin uttalas med betoningen på andra stavelsen: Takúmshin.

Dag för dag:

15/8: Avresa från Arlanda kl 0910 till Dublin med direktflyg (med SAS, på i god tid bokade och därför mycket billiga biljetter).

Tre timmars flygtid.

Kl 1115 lokal tid landade vi i Dublin och tog hand om våra i förhand bokade hyrbilar.

Därefter snabb förflyttning ned till Lady's Island Lake, en lagunliknande sjö vid kusten S om Wexford – känd häckplats för rosentärnor.

Vid framkomsten till Lady's Island Lake fann vi, att vi hamnat mitt i årets stora religiösa högtid här – utomhuspredikan pågick för fullt via högtalare inför ett tusental tillresta troende. Vi smet diskret förbi församlingen och kunde sedan konstatera, att rosentärnorna redan lämnat sjön; endast 50 *fisktärnor* och 15 *kentska tärnor* fanns kvar.

Borta var även den mindre beckasinsnäppa, som setts här av och till under högsommaren. Det fanns dock annat att titta på. Ett 15-tal *silkeshägrar* var en något oväntad syn – arten har etablerats här under de senaste 10 åren, fick vi sedan veta. 24 *rörhöns* (mest ad) gick och påtade längs en kant med höga sävruddar. 20 *rödspovar* stod utspridda utmed stränderna. 50 *storspovar* flög in mot åkrarna och ytterligare 200 *storspovar* gick uppe på en strandäng. 9 *smådoppingar* och 42 *knölsvanar* låg ute på vattnet. 30 *grågäss* drog iväg. Stickan såg en *pilgrimsfalk* (ad hane) pila förbi.

I hopp om att hitta rosentärnor ute över havet for vi ut till Carnsore Point. Där möttes vi av ett skyfall, som dessbättre gick över snabbt. Spaning över det disiga havet gav sedan enstaka *mindre liror*, *stormfåglar* och *havssulor*.

På stranden N om udden stod en del flockar av *kärrensäppor* och *större strandpipare*, och i dessa ingick 15 *sandlöpare* och 10 *roskarlar*. En liten flock *strandkator* innehöll en *myrspov*. Tärnor spanade vi dock förgäves efter. En sen middag intogs på "The Lobster Pot", och därefter inkvarterade vi oss på B&B strax intill.

16/8: Morgonen var solig och inleddes vid Lady's Island Lake. Där hade vi den stora turen att träffa Killian Mullarney. Det visade sig, att Killian, som är en lika storartad person som han är en eminent fågelmålare och en toppklassig ornitolog, hade infunnit sig enbart för att han hört att en svensk grupp letade efter rosentärnor. Killian guidade oss nu till den enda plats, där man så här års kan räkna med att se rosentärnor, nämligen ett stenrev invid stranden bortåt Churchtown.

Det var verkligen en mäktig samling tärnor som satt på revets stenbumlingar – ca 700 ex. – och så gott som alla var *fisktärnor*. Efter en stunds letande kunde Killian dock peka ut en *silvertärna* (juv) och minst 4 *rosentärnor* (2 ad, 2 juv). Sittande *storskarvar* fick tjäna som riktmärken. Och av lätena att döma (tjuvick från de juvenila, vick från de adulta) måste det ha funnits minst ett 10-tal rosentärnor i samlingen, enligt Killians bedömning. En *svarthuvad mås* (ad i sommarträkt) stod det också där, och två *svarttärnor* (juv) flög förbi.

Tre *gråsäl*ar låg uppe på de bortersta stenbumlingarna, och de hördes även råma.

Den guidade turen gick sedan vidare till Tacumshin Lake, en kustlagun några kilometer V om Lady's Island Lake. Det allra härligaste sommarväder rådde, och omgivningarna var vackra

– brungula åkrar och mörkgröna häckar.

Där vi började vår vandring över de flacka, dyiga stränderna, fanns det en *grönbena*. Den var något av en märkvärdighet, fick vi veta – tycks på Irland ha samma status som myrsnäppan har hemma i Mellansverige. 65 *grågäss* (mycket skyggare än hos oss) drog skrämnda iväg.

Och ett bylte ute på en vidsträckt glasörtäng visade sig vara en *pilgrimsfalk*, som låg platt på magen med huvudet sänkt, som om den tryckte. Den var ovanligt orädd, men när vi kom den på ett 100-tal meters håll, ställde den sig i alla fall upp. Det visade sig vara en ung hona, och hennes pose var nu utstuderat statuarisk. När hon till slut lyfte, gjorde hon en låg vända för att sedan svepa ned i ett slag mot en redan kvaddad skrattnås. Senare sågs hon göra ett antal akrobatiska störtdykningar mot några livs levande *skrattnåsar* i en kanal, och hon möttes då med plask och stänk.

Många hundra småvadare stod uppe på glasörtängen och i vattenbrynet därutanför, och s.g.s alla var större *strandpipare* och *kärrensäppor*. De senares rastillhörighet brydde Killians hjärna en hel del, men vi andra ansåg frågan vara överkurs och ägnade oss i stället åt en *sandlöpare* (ad), 2 *spovsnäppor* (ad) och 4 *kustsnäppor* (1 ad, 3 juv). Även en *dvärgmå*s (3k) stod ute i vattenbrynet. Och ute i den stora, grunda lagunens mitt stod 500 *storspovar* och 200 *rödspovar* i en tät rad – ett tjockt mörkt streck ute i det blekblå vattnet. Rödspovarna hade dessförinnan setts vara uppe och klättra för livet i en vingglittrande klump, skrämnda av falcken – en mycket vacker syn.

Kl 1200 tackade vi Killian och for vidare mot Cape Clear. Resan blev något nervpressande, eftersom vi fastnade i en alldeles ovanligt cementerad trafikstockning i Waterford, men vår ledares tidskalkyl visade sig som vanligt vara av gedignaste slag: efter en vacker långspurt sladdade vi in i hamnen i Baltimore 15 minuter före båtens avgång (efter totalt 5 timmars körning). Kl 1745, efter 45 minuters båttur, var vi så äntligen ute på Cape Clear Island. Där möttes vi av två glada gossar: Per Grenabo och John Perry. Kvällssolen sken, vinden var svag, öns hedar var lilaröda av klockljung, och prunkande Fuchsia färgade byns sluttningar brandröda. Vi installerade oss hos O'Driscolls och avät därefter en välförtjänt middag.

17/8: Blannan, den udde från vilken man bäst kommer åt att spana efter havsfågel, stod nu på programmet. Det visade sig vara ett ställe, som

äldre herrar bör nalkas med försiktighet. En kohage med varning för tjuren passerades med ett leende – tjuren smälte maten – men sedan vidtog en brant och hal grässlutning av det allra äckligaste slag, med fritt fall ned i havet. Den ungdomliga majoriteten, som var ur stånd att föreställa sig ett scenario med tillbud, ångade glatt iväg på den blott handsbreda stigen, men undertecknad, som ju sett det mesta, tvangs ta till alla fyra. Vår ledare, kosacköverstens sonson, som inte brukar hejda sig i onödan, såg hur det var fatt och ryckte in – vände tillbaka och tog min kånk och min tub. Det är trevligt med människor som visar sig ha flera sidor!

Vi satte oss uppe på the Beehive innanför Blannan. Endast Ola vågade sig ut på uddens yttersta klippiga del, den som mest liknar den vassa ryggen på en abborre.

Det var soligt och varmt och bra nära vindstilla – och följaktligen synnerligen fågeltomt ute över havet. Cape Clear förnekar sig dock ej helt, och timmarna på Blannan gav i alla fall två *gulnåbbade liror*, åtta *gråliror* och tre *storlabbar*, samtliga på långa håll. Men de *mindre lirorna* var märkligt få – enstaka ex och helt små gäng med långa mellanrum – och endast en handfull *tretåiga måsar*. Mestadels fick vi nöja oss med *stormfågeln*, som cirklade över havet, och *havssulorna*, som sträckte förbi västerut i plogar på 10-30 ex (pendelsträck). I alla dessa plogar ingick endast någon enstaka juvenil.

Roligast att se var några små *delfinflockar*, som långt ute till havs bröt vattenytan med stora svall och lekfulla hopp. Där ute samlades också flockar av *havssulor* som störtdök i ström.

Alpkråkor kom förbiseglade och sade tjiaff. *Stormfåglar* strök så tätt över våra huvuden, att man tydligt hörde suset från deras styva vingar. Under återmarschen noterade vi *gårdsmygar* (som sjöng märkligt pipigt här ute), *rödharar*, *järnsparvar*, *svarthakade buskskvättor*, *koltrastar*, *hämplingar*, *ladusvalor*, *kråkor (grå!)* och *kajor*.

På kvällen, kl 18-21, gjorde vi en s.k. Pelagic Tour runt ön. Den räddade dagen. Vinden var fortfarande för svag för långväga oceanfågel, men hemvädda *stormsvalar* (tvärstjärtade) lockades att irra runt i båtens kölvatten genom att man hällde ut en halv dunk vegetabilisk frityrolja och slängde ut små fiskbitar, en och en. Som mest hade vi 20 ex efter oss, och de närmsta kom på 7 meters håll.

När vi satte full fart hemåt igen, fick vi närgången uppvaktning av en liten flock lekfulla *delfiner*.

18/8: Samma väder. Och ett ännu magrare utbyte ute vid the Beehive. En *storlabb* kom förbi på nära håll. En *grålira* ingick i ett gäng passerande *mindre liror* men släppte strax kontakten och stack iväg solo ut till havs. Tre *stormsvalar* presenterade sig som diminutiva prickar ute vid en fjärran *delfinflock*. En *gråsäl* stack upp huvudet nere vid Blannan. En *vikval* visade sin rygg längre ut, snålt nog en enda gång.

Ny Pelagic Tour kl 18-21. Återigen dagen räddad. Först tre, sedan två, *stormsvalar*, som kom in i båtens kölvatten och nosade på frityroljan. En *storlabb*, som gjorde en inspektionsrunda. *Havssulor*, som skrek utmanande (gragra) och störtdök efter fiskbitarna så tätt efter båten, att vi såg dem göra en jämn och vacker krok under vattnet, draperade i ett släp av bubblor. Eftersom absolut stiltje rådde denna kväll, för vi ut till Fastnet Rock, och därvid kom vi in i *stormsvallornas* pendelstråk: ytterligare 26 ex sågs fnatta förbi med kurs på Kerry. Och de rödgultnade stackmolnen speglade sig så vackert i det för övrigt ljusblå bleket. Även mindre liror ilade förbi. Och en ung *lunnefågel* gungade på den stora dyningen.

Fyren på Fastnet Rock var verkligen ett imponerande bygge. Vi ägnade dem en tanke, som drunknade i dessa vatten under det katastrofala Fastnet Race 25 år tidigare.

Uppe på klipphyllorna under fyren satt en hel del *tretåiga måsar*.

På återvägen kappkörning med *delfiner*.

Efter middagen försökte fågelstationsföreståndare Steve Wing fånga en stormsvala åt oss med hjälp av bandspelare, men ingen kom – nätet förblev tomt. Kanske var det alltför sent på säsongen.

19/8: Nu hade det blåst upp en hård nordvästlig vind – läge för förflyttning till Bridges of Ross, som ligger innanför Loop Head i County of Clare.

Avresa med 08-båten. Tidsödande körning på slingriga vägar via Bantry och Killarney och över Shannon med färjan. Och sedan bokning av nattkvarter i badorten Kilkee.

Först kl 17 var vi framme vid Bridges of Ross. Men här formligen vimlade det av *stormfåglar*, *mindre liror*, *havssulor* och *tretåiga måsar* ute över havet. Och en mycket trovärdig irländare hade sett fyra havslöpare passera under eftermiddagen.

Vi satte genast igång att spana så att ögonen blödde och räknade därvid in 46 *stormsvalar*, alla av den vanliga, tvärstjärtade sorten.

Men ingen "glidare", d.v.s havslöpare. En *bale- arisk lira* kom förbi på nära håll och i medsol, och Stickan såg en ung *fjällabb*, som irländaren pekade ut. Fem *kustlabbar* passerade också.

20/8: Fortsatt hård nordvästlig vind, efter hand mojnande till frisk. Det blev en 13 timmar lång sittning ute på de hårda klipporna på Bridges of Ross. Liksom dagen innan hade vi ett vimmel av havsfågel utanför oss hela tiden, och till detta kunde vi efter hand räkna in 10 *storlabbar*, 31 *kustlabbar* och en *fjällabb*, som sträckte förbi västerut på mycket anständigt håll.

Fjällabben var en juvenil av ljus morf och påminde en hel del om en ung fiskmås i färgerna. En *tärnmås* passerade också – en adult i sällskap med några *tretåiga*. Tyvärr var vi alla mycket sena med att få ögonen på den. Och så räknade vi in hela 99 *stormsvalor* av den vanliga sorten.

Nära att få se en havslöpare var vi också. Efter sju timmars fakirmässig sittning hördes nämligen den duktige irländaren vråla "Wilson's petrel half way out!". Men närmre än så kom vi inte.

En av dagens (och resans!) höjdpunkter var annars synen av två *klumpfiskar*, som låg och solade vid vattenytan – två jättelika, mörkt olivfärgade bomber med var sin uppstickande årbladslilik rygghena.

21/8: Den tidiga morgonen i Kilkee, där vi alltså legat på B&B, var vindstill. Vi beslöt då att satsa på amerikanska vadare. Alltså en snabb förflyttning till Tacumshin Lake, via Limerick och Tipperary.

Först åt vi dock frukost vid en lagunliknande vik av the Mouth of Shannon. Det månghundraåriga odlingslandskapet sov i morgonsolen och strändernas snäppor glimmade dämpat i ett lätt dis. Stämningen fullbordades av *rödhakars* kviller i häckarna och *storspovars* porlande drillar borta över vattnen.

Först framåt eftermiddagen anlände vi till Tacumshin Lake, men det var precis lagom för att vi skulle få se en just upptäckt *prärielöpare*.

Det var en adult fågel, och vi såg den i medsol och på nära håll, där den promenerade i mattorna av ljusgrön/rostgul glasört, bland täta stråk av blommande ljuslila strandastrar (med surrande humlor). Så vackert!

Flera gånger deltog prärielöparen i uppflog med ett par hundra *kärnsnäppor* och *större strandpi- pare*, och gång på gång kom vi åt att se, att hela

undersidan av bålen var buff, medan vingundersidorna var vita med ett litet kommatecken vid vardera knogen. Inga vingband och inga signalfläckar på övergumpen, men en smal ljus marginal ytterst på stjärten.

Pilgrimsfalken var på plats vid Tacumshin Lake även denna dag – kretsade obeslutsamt under ett par klättrande vadarbollar över en fjärran strand, återfanns sedan sittande på närmre håll. Dessutom sågs en *stenfalk* sitta och äta på något ute på glasörtängen. Även *dvärgmåsen* var kvar – stod ute i det grunda vattnet. Och längre ut stod *rödspovar* på rad – idag drygt 100 ex. I en liten vik låg en flock på 29 *smådoppingar* samlade.

Eftermiddagen avslutades vid Lady's Island Lake. Den mindre beckasinsnäppan var enligt uppgift borta för gott, men vi kunde nu bedriva detaljstudier av några orädda *rödspovar*.

De unga bar komplett juvenil dräkt med vackra successioner av mörka fläckar i täckarraderna. Detta – att de i slutet av augusti fortfarande bar helt juvenil dräkt – lär vara utmärkande för rasen islandica, som ju är den ras man ser på Irland. De gamla hade däremot ruggat om till vinterdräkt (grå) s.g.s. helt.

Vidare var naturligtvis *silkeshägrarna* (10), *smådoppingarna* (14) och *rörhönsen* (21) på plats.

Några ytterligare ornitologiska övningar medhans ej denna dag – vi var tvungna att lägga oss i läge i närheten av Dublin. Vi valde att ta in på B&B i Wicklow, en glad hållgångstad vid kusten strax söder om Dublin.

22/8: Wicklow bjöd på mulen himmel och hot om regn – veckans enda dag med fult väder. Vilket ju inte gjorde något, eftersom vi nu skulle fara raka vägen till Dublin Airport och hem. Slutetappen gick utan mankemang, trots att vägen gick tvärs igenom hela Dublin och var minst av allt rak.

Kl 1140, på utsatt tid, lyfte vi från Dublin Airport. Och kl 1540, lokal tid, landade vi på Arlanda.

En mjuk och behaglig resa var det, och ett mycket gott utbyte räddades tack vare flexibilitet och påpassliga långförflyttningar, allt efter de skiftande vädersituationerna. Stickan skall ha ett stort tack för gott ledarskap, vilket alltså inte bara omfattade sedvanligt god planering utan även smidiga improvisationer – och, vid behov, en hjälpande hand.

Håkan Delin

VÄSTKUSTEN – SKÅNE 27- 31/8 2004

Deltagare: Mikael Frost, Stig Holmstedt (ledare), Ragnar Lagerqvist, Anders Lindberg, Anders Sennmalm och Gunnar Siljestrand.

27/8. Vi startade tidigt på eftermiddagen från Stockholm och tack vare detta hann vi med att mellan regnskurarna och strax före skymningen betitta Sveriges andra häckning av *svarthakad buskskvätta*. Hanne och hona samt minst tre ungfåglar hittades efter en stunds vandrande över ett blött hygge nere i en sjökant nära Spjutås utanför Kinna i Västergötland. Lustigt nog har JOK därmed inspekterat samtliga kända häckningar av arten i Sverige – för några år sedan gjorde vi häckningen norr om Simrishamn den äran på en motsvarande Västskusten-Skåneresa.

28/8. Väderrapporten såg lovande ut för havsfågel, med hård sydvästlig vind, men tyvärr visade sig den bli mer sydlig än vad som förutspåts och havet utanför Gubbanäsan var tämligen tomt sånär som på tre *kustlabbar*, en *storlom*, en *tobisgrissla* och en *sandlöpare*.

Vi begav oss därför snart in till vindskyddet invid Getterövägen, varifrån tre *rödspovar av rasen islandica*, en *myrspov*, samt massor av *calidrisvadare* – *kärr-*, *spov-*, *kust-* och *småsnäppor* – kunde beskådas.

Nästa anhalt blev Morups Tånge. Även här var det synnerligen gott om vadare, mest *calidris* med en *tuvsnäppa* och en *fjällpipare* som höjdpunkter. Vi gav sedan havsfågeln en ny chans genom att bänka oss bakom gräskullen vid Glommens sten. Och se – efter ca en timmas spanade kom en *grålira* hur elegant som helst ganska nära! Ny art för alla utom exkursionsledaren.

Innan vi tog in på vandrarhemmet i Hököpinge i Sydvästskåne hann vi också med korta besök vid Håslöv och på Knösen för turturduva respektive aftonfalk. Båda arterna svek oss dock nu.

29/9. Som traditionen bjuder startade vi på Nabben och som vanligt fanns här inte så mycket att se förutom en massa andra skådare, varav många dock bjöd på en trivsam samvaro. Bland oräkneliga *trädpiplärkor* och *gulärlor* sträckte också en *mindre korsnäbb* över och vidare observerades bl a *sandlöpare*, *stenfalk* och *storlom*. Vi drog snart vidare ut mot Knösen för ett nytt försök på *aftonfalken* och denna gång fick vi se den, en ungfågel, mycket fint.

Det var bivråkens dag och massor av folk hade bänkat sig på Ljungen och så gjorde även vi efter att ha sett oss mätta på den lilla eleganta falcken. Av den väntade vråk-showen blev dock intet – vinden gick över mer på syd och rovfågeln trycktes allt längre norrut. Allt vi såg var en del *bi-* och *ormvråkar*, en *lärkfalk* och ca 10 *fiskgjusar*. Efter bara några få timmar åkte vi därför istället till Näsbyholm, men inte heller där var rovfågeln särskilt samarbetsvilliga.

De vanliga *rödgladorna* och *brunhökarna* synes, liksom en *duvhök*. Den nyanlagda sjön bjöd på bl a *smådoppingar* och *brunänder*.

Nu gjorde vi ett nytt försök vid Håslövs kyrka och denna gång visade sig *turturduvan* fint bland ca 50 *turkduvor*.

Som avslutning på dagen vandrade vi ut på Skanörs revlar och förutom god motion fick vi oss till livs också fantastiska obsar av många vadare, bl a två *myrsnäppor*, fem *roskarlar*, åtta *sandlöpare*, åtskilliga *små-*, *kust-* och *spovsnäppor* samt ca tio *myrspovar* och 15-20 *kustpipare*. Tärnor fanns av fem arter, bl a fyra *svarttärnor*, två *småtärnor* och en *skräntärna*.

30/8. Morgonen inleddas vid Hammar nära Kåseberga där en *kornsparv* kunde hängas in efter en kort stunds letade. Vi ägnade oss sedan åt några timmars sjöfågelspaning vid Sandhammaren, där sträcket var ganska trevligt med bl a en *kustlabb*, två *dvärgmåsar*, två *smålommar*, en *storlom*, en *gråhakedopping*, en flock *sjöorrar* samt flera flockar med *krickor*, *skedänder*, *bläsänder* och *stjärtänder*.

Lunchen intogs i Fyledalen med fin utsikt mot en adult *kungsörn* i en död alm. Här fanns naturligtvis också *rödglador* samt en *lärkfalk*.

Ellestadssjön gav ingenting och Ystads soptipp bara fyra *rörhöns* och en *skogsnäppa*. Kabusa, Sandhammaren Abbekås och Hörte var också tämligen fågeltomma nu.

31/8. Vi hade beslutat att köra hem via Skälder-viken och Halland och startade då vid Sandön. Här svirrade en *kungsfiskare* förbi vid två tillfällen samt exkursionskryssades *mindre strandpipare*, *rör-* och *sävsångare* och *sävspurv*.

På Rönnen fanns sju *småsnäppor* samt återigen en förbiflygande *kungsfiskare*.

Ett kort återbesök vid Morups Tånge gav bl a tre *mosnäppor*, en *roskarl* och två *sandlöpare*.

På Getterön fick vi äntligen se *pilgrimsfalk* – en ad och två juv fåglar, varav den ena tog en rödbena framför ögonen på oss.

Islandica-rödspovarna var nu fyra till antalet och bland de många calidrisvadarna upptäcktes en liten kortnäbbad och grå fågel. Vi blev inte kloka på den så Micke Nord tillkallades. Han gissade på sydlig kärrsnäppa, men efter litteraturstudier är jag tämligen övertygad om att det rörde sig om en *kärrsnäppa av rasen arctica*, som häckar på Grönland och övervintrar i Västafrika.

Nu började vi komma i tidsnöd, så vi drog igång en avslutning som nog måste gå till hävderna genom sin effektivitet. Först drev vi snabbt igenom den stora vedstapeln i Varbergs hamn och lyckades efter ett antal stenskvättor också få se en *svart rödstjärt*. Sedan åkte vi till Veddige där vi från bron över Ätran på bara några minuter lyckade hänga in 2-3 *forsärlor* samt som ett stort bonus också en *fin kungsfiskare*. Gunnar, som missat arten både vid Sandön och Rönnen, fick här ett efterlängtat kryss.

Hans, och de övriga deltagarnas belåtna miner, fick bli en bra slutvinjett på denna trevliga och mycket omväxlande exkursion.

Totalt noterades finfina 138 arter !

Stig Holmstedt

Ålandsskär, Huvudskär 25 till 26 september 2004-11-04

Deltagare: Daniel Andersson, Hans & Rasmus Elleby, Stefan Kyrklund, Göran Lettstrand, Paolo Sangregorio och Svante Söderholm

På lördag förmiddag samlades sju JOK:are på Dalarö brygga för en exkursion till huvudön Ålandsskär i ögruppen Huvudskär. Efter de sedvanliga preludierna steg vi ombord på M/S Sadelöga som skulle transportera oss till Ålandsskär. Under den två timmar långa båtresan gavs det goda tillfällen att skåda och fika i lämpliga proportioner och de som inte kände varandra kunde bekanta sig med varandra under avslappnade former. Under båtresan fick vi en dos kultur då skepparen berättade om olika platser vi passerade och människor knutna till dessa. Framställningen var livlig och utgjordes av en trevlig blandning av fakta och skrönor.

Klockan tolv angjorde vi bryggan på Ålandsskär och efter att ha fått instruktioner om gasolkök, fotogenkaminer, vatten m m och installerat oss i våra rum i det gamla tullhuset (nuvarande vandrarhem) var vi beredda att börja undersöka ön vid ettsnåret.

Ön är liten c. 800 m lång och c. 500 bred med en del bebyggelse runt hamnen, som ligger på öns västra sida. Den högvuxna vegetationen är främst koncentrerad till några raviner som löper i nord-sydlig riktning. Utöver dessa områden finns det ytterligare några dungar som kan användas av rastande tättingar.

Vi började med att gå österut längs öns norra sida – ivrigt letande småfåglar i buskage, träd och i gräsmarker. Vi kunde snabbt konstatera att småfågeln var fåtaliga. Därefter spanade vi ut över havet och letade sjöfågel och vadare

runt skären öster om ön. Vi såg bl.a. 1 rastande smålom, 1 str storlom, 1 rastande gråhakedopping, 30-40 rastande kärrsnäppor och 1 rastande småsnäppa. Störst uppmärksamhet fick nog den honfärgade stenfalken som sträckte mot SV. Därefter gick vi längs ön södra kant tillbaka mot hamnen under idogt letande i buskage och dungar som avbröts av spaning utöver havet. Dagen avslutades med sträckspaning från öns sydvästra hörn. Kvällsträcket var hyggligt, under drygt två timmar sträckte bland annat 408 bläsänder, några krickor och sex stjärtänder. Under sträckspaningen upptäcktes en adult pilgrimsfalk som kunde ses sittande på skären och vid ett par tillfällen flygande mellan olika skär.

När mörkret föll var det klart och vindstilla vilket gav förhoppningar om att det skulle komma in en del tättingar under natten. Förhoppningarna steg när det började mulna under natten och det kom en regnskur vid tretiden på söndagsmorgonen.

Att det kommit in tättingar under natten stod klart när gruppen samlades utanför tullhuset – i skumrasket hördes trastar, en järnsparv och någon rödhake.

Söndagens "riktiga" skådande började med att vi gick till öns östra sida samtidigt som vi letade efter rastande småfåglar. När vi kommit till den östra sidan övergick vi till att spana efter sträckande sjöfågel. Vi kunde snart konstatera att sträcket var magert. Vi såg många arter men de sträckte i låga antal, från 06:30 till 09:00 såg vi

bl. a. 5 ex. smålom, 3 ex. storlom, 55 ex. bläsand, 12 ex. kricka, 7 ex. stjärtand, 500-600 ex. ejder, 89 ex. alfågel, 6 ex. sjöorre, 9 ex. svärta och 46 ex. småskrake sträcka.

De rastande fåglarna runt skären var i stort sett desamma som under lördagen. Ett trevligt nytillskott var en stenfalk som jagade i området. Vi kunde se den flyga med byte i klorna och äta av bytet i flykten. Stenfalken bjöd dessutom på en hisnande jaktuppvisning.

Efter sträckspaningen övergick vi till att börja rota efter rastande småfåglar, samtidigt som vi mycket sakta tog oss tillbaka mot hamnen.

Antalet tättingar hade ökat avsevärt under natten och på ön fanns bl. a. c. 10 gransångare, en hel del rödhakar troligen närmare 50 ex., fem trädkrypare. Under lördagen noterade vi tre gransångare, 1-2 rödhakar så det var stor skillnad på antalet rastande tättingar.

Bland de mera udda arterna på söndagen kan nämnas 1 ex. större hackspett, 1 ex. ladusvala, 1 ex. svartvit flugsnappare och 3 ex. sävsparv. Efter att ha städat och packat mellan omkring 11:20-12:00 var vi beredda att fortsätta rota i snår och dungar.

Efter ytterligare ett varv runt sänkorna med buskar och träd i, beslöt vi oss för att avsluta besöket med sträckspaning från en hög klippa i närheten av hamnen.

Äntligen fick vi utdelning. Strax efter kl. 14 upptäcktes en 1K bredstjärtad labb sträckande målmedvetet mot SV. Det blev en mycket fin och pedagogisk obs i och med att den avbröt sträckflykten och attackerade en gråtrut och inte nog med detta, efter att den återupptagit sträckflykten vände den plötsligt och flög tillbaka för att attackera en fiskmåsk och strax därefter en gråtrut.

Tack vare att den bredstjärtade labben attackerade både fiskmåsk och gråtrut fick vi goda möjligheter att jämföra labbens och dessa arter i fråga om storlek och siluett.

Knappt en timme senare, kl. 15, var det dags att lämna ön. Båtfärden till Dalarö ägnades åt skådning och artgenomgång.

Jag tackar deltagarna för den energi och entusiasm de visade på Ålandsskär, samt inte minst för den trevliga och glada samvaron.

Svante Söderholm

HUR ÄR SITUATIONEN FÖR SÅNGLÄRKORNA PÅ JÄRVAFÄLTET?

Redaktör'n får ibland, och då naturligtvis oftast under våren, frågor från fågelintresserad allmänhet om och var man kan uppleva sjungande sånglärkor på norra Järvafältet.

För många utgör ju sånglärkan en av vårens verkliga budbärare, och att första gången varje vår få lyssna till lärkdrillen utgör alltid en lika skön upplevelse.

Hittills har jag alltid tipsat de som vill lyssna på sånglärkor att söka sig till Barkarbyfältet. Här har antalet intensivt sjungande sånglärkor under alla år varit pålitligt stort.

Ytterligare något år kan vi väl hoppas på att sånglärkorna fortfarande får äga detta fält, men den kommande utbyggnaden tvingar så småningom tyvärr dessa att lämna lokalen.

Då undrar man självklart över var någonstans sånglärkor kan tänkas uppträda så stabilt, så att man kan tipsa allmänheten om detta.

Finns det redan nu ytterligare bra lokaler för sånglärkor på norra Järvafältet?

Tipsa i så fall gärna undertecknad om detta. Några par sånglärkor häckar förhoppningsvis i närheten av områdets stora gårdar, t ex vid Bögs och Fäboda gård.

Och hur är det med sånglärkor vid Molnsätra?

Sånglärka är enligt "Fågelåret 2002" (SOF) en av de arter som det gått särskilt dåligt för under de senaste tio åren.

Antalet sånglärkor minskade enligt SOFs statistik under denna period med 42 %. Att detta dessutom bara utgör fortsättningen på en långsiktig nedgång får ju situationen att se mycket skrämmande ut.

Inom en inte alltför lång tidsrymd kan vi tvingas konstatera att den tidigare så vanliga arten sånglärka blir rödlistad.

FÅGELRAPPORT 2004

Arbetet med "Fågelrapporten 2004" för norra Järvafältet pågår.

Har du möjligen några intressanta observationer som du inte skrivit in på "Svalan", eller som du

har skrivit in flera dagar efter observationen gjorts och därför kanske missats av undertecknad, är det värdefullt att du snarast meddelar detta till Olle B tel 08-580 37 257.

MEDLEMSAVGIFTEN FÖR ÅR 2005

Med detta utskick bifogas inbetalningskort gällande medlemsavgiften för år 2005. (OBS! Fortfarande bara 50 kr).

Vi hoppas naturligtvis att Du även i fortsättningen vill vara medlem i JOK och i så fall önskar vi att Du betalar in medlemsavgiften så snart som möjligt, eftersom detta avsevärt underlättar arbetet för vår kassör. Han befrias därigenom från det oerhört urtrista och tidskrävande arbetet med att skicka ut ett antal påminnelser om medlemsavgiften.

OBS!

Det lilla inbetalningskortet har tyvärr uppvisat en suveränt unik förmåga att försvinna bland övriga papper i utskicket.

Har Du "sumpat" det bifogade inbetalningskortet, går det precis lika bra att betala in medlemsavgiften (50 kr) med en vanlig postanvisning på postgironummer 580 132-9.

PS. Missa ej att skriva Ditt namn på postanvisningen.

JOK -MÅNADENS FÖRENING

Järfälla bibliotek meddelade under november att man utsett och erbjudit JOK till att vara månadens förening. I erbjudandet ingår att vi får presentera och marknadsföra oss i biblioteket under en månads tid.

JOK ser naturligtvis utnämningen som mycket positiv och vi planerar därför att försöka fixa fram fågelfoton, information om Järvafältets fåglar samt naturligtvis om vår klubb som skall monteras upp på skärmväggar.

Undertecknad har förhandlat fram utnämningen "Månadens förening" från vinterperioden till månaden april- en tid som är betydligt mera

lämplig för att försöka sprida och skapa intresse för fåglar.

Gör därför gärna ett besök på Järfälla bibliotek (Jakobsbergs centrumgalleria) under april och "njut" av JOKs förväntat eminenta utställning.

PS: "Månadens förening" var under oktober **Amnesty International**, under november **Svenska scoutförbundet** och under april 2005 **JOK** - således ett mycket fingertoppskänsligt urval bland landets allra bästa föreningar. Amnesty och Scouterna måste vara oerhört stolta för att dessa får medverka tillsammans med JOK i detta föreningarnas finrum.

STÄNDIG BOSTADSBRIST

JOK-bladet har vid flera tillfällen beskrivet de hälboende småfåglarnas alltid lika akuta brist på bostäder. JOK har genom åren satt upp åtskilliga hundra småfågelholkar, vilket säkert varit till stor nytta för områdets "holkfåglar". Ytterligare ett bevis för hur oerhört väl holkuppsättningar mottas av dessa "holkfåglar" har JOK-bladet nyligen erhållit från **Anders Lindberg** (styrelsemedlem i JOK).

Anders, som både fågelskådar och golfar, har genomfört ett imponerande holkprojekt vid Viksjö golfbana i Järfälla.

Under åren 2001-04 sattes 85 st småfågelholkar, 15 st starholkar och 5 st trädkryparholkar upp. Samtliga holkar har kontrollerats varje år beträffande eventuella häckningar och resultatet har varit minst sagt positivt.

Häckningsresultat i % år	2001	-02	-03	-04
Småfågelholk (60-85 st):	76	70	86	74
Starholkar (15 st):	87	70	86	73
Trädkrypare (5 st)	60	100	100	60

Resultatet visar tveklöst att fågelholkar behövs och detta tydligen hur många som helst.

Häckningsprocenten är överraskande hög. Notera att t ex **trädkryparna** under hälften av åren nyttjat samtliga tillgängliga holkar, d v s **optimalt till 100 %**.

Anders redovisning från projekt "Bird Wing Hotel" vid Viksjö golfbana stimulerar och manar till efterfölje.

JOK, som under flera år arbetat flitigt med holkuppsättning, kommer förhoppningsvis att kunna fortsätta med detta.

Holkar förväntas vi som vanligt få från generösa kommuner (Järfälla och Sollentuna) men för att dessa, av småfåglarna så efterlängtrade bostäder, skall komma på plats krävs även ivriga holkuppsättare.

Intresseanmälan till att spika upp holkar mottas därför gärna och snarast av undertecknad, som hoppas på att vi så snart som möjligt skall kunna komma igång med holkjobbet.

DU MISSAR VÄL INTE SÖNDAGSFIKAT

Under den del av året då fågelintensiteten inte är som allra störst, dvs mellan november och mars, utgör som vanligt Naturskolans kafé varje **söndag, med start exakt kl. 11:00**, många JOKares självklara mötespunkt. Att träffas, efter några kilometers frisk promenad i härlig Järvanatur, känns alltid lika kul. Förutom goda och rejäla bullar och mackor till ett humant pris, kan man dessutom ofta inmundiga det senaste i skvallerväg.

En hel del fågelsnack brukar vi faktiskt också hinna med.

Väl mött till trivsamma söndagsstunder tillsammans med glada JOKare.

JOKs FÅGELMATNING

I mitten av november startade vi med vinterns fågelmatning söder om Säbysjön. Det är därmed 12:e säsongen JOK genomför denna för många, såväl skådare som ”vanliga” reservatsbesökare, numera välkända fågelmatning.

I likhet med tidigare år avsätter JOK ca 1000 kr av klubbkassan till denna verksamhet, vilket i stort täcker kostnaden för den mängd fågelfrö som brukar gå åt.

Även under denna vinter är det naturligtvis värdefullt för de övervintrande fåglarna om du som känner för, och har möjlighet, kompletterar JOKs matning med t ex talg, bröd, frukt, nötter, russin, ostkanter o s v. Med detta höjs givetvis fågelrestaurangens kvalitet.

Vill du fylla på fröautomaterna går naturligtvis även detta mycket bra.

Har du tips, idéer etc angående JOKs fågelmatning bör du kontakta Olle B, tel 580 37 257.

HUR MÅNGA BLÅMESAR BESÖKER EN FÅGELMATNING

Källa: Fåglar i Närke 4/03

En fågelmatning, som t ex den vid södra Säbysjön, besöks av många fåglar och flera av oss har väl någon gång funderat över hur många fågelindivider det egentligen är som under vintern ses vid en matning.

En ornitolog boende i ett småhusområde, innehållande ett antal likadana villor i Närke, där flertalet av villaägarna erbjuder någon form av fågelmatning, bestämde sig för att försöka ta reda på hur många blåmesar som besökte just hans fågelmatning.

För att kunna genomföra detta projekt fångade han vid ett slumpmässigt antal dagar under perioden januari – mars in blåmesar som färgmärktes.

För att störa fåglarna så lite som möjligt fångades inga fåglar in under särskilt kalla dagar.

Dessutom fanns näten endast på plats under max tre timmar under förmiddagarna eftersom fåglarna måste få tillräckligt med tid och lugn och ro för att under eftermiddagarna hinna äta upp sig inför den kommande natten.

Resultatet blev att **86 st blåmesar** märktes under tre månader vid en helt vanlig villamatning. Med en högre intensitet vid nätfångsten bedömdes antalet märkta blåmesar kunnat öka med ytterligare något tiotal.

Av dessa 86 blåmesar var antalet hanar och honor ungefär lika många.

I den märkta gruppen utgjorde antalet 2-åringar (ca 60 st) det dominerande inslaget.

Spontant, och utan några vetenskapliga studier, vågar man väl våga tro att antalet blåmesar som besöker JOKs fågelmatning vid Säbysjön överstiger summan 100 med råge.

Höstens innekvällar

5/10 ”Utsira och Fair Isle- två fågelmecca i Atlanten”- Daniel Stenberg. Antal deltagare: 35 st.
2/11 ”Fåglar m m på Island”- Niklas Holmström. Antal deltagare: 42 st.

VÄRSTINGTOPPEN

År 2004 har hittills inte bjudet på något riktigt tungt i artväg, förutom den vita stork som rastade på Väsby sjöäng. Arter som bl a sjöorre, kornknarr och mindre flugsnappare har dock glatt flera av Järvafältets värstingar.

Den 10/10 lade **Björn Weiland** beslag på stol nr 13 i Järva Club 200. Grattis Björne! Större korsnäbb utgjorde Björnes entrébiljett till Järvaskådarnas eget VIP-rum. Ny på topplistan är **Kari Lahti**, som under året kämpat sig ända upp till 191 arter.

Värstingtoppens utseende 2004-11-15

Olle Bernard	224 arter –	senaste Järva X: Större piplärka	2003-10-27
"Matte" Weiland	221 arter –	senaste Järva X: Dvärgsparv	2003-09-15
Johan Wallin	216 arter –	senaste Järva X: Dvärgsparv	2003-09-15
"Rulle" Jarvad	213 arter –	senaste Järva X: Dvärgsparv	2003-09-15
"Micke" Björklund	207 arter –	senaste Järva X: Rödspov	2002-08-31
"Classe" Cronlund	207 arter –	senaste Järva X: Kornknarr	2004-06-10
Kjell Bergman	206 arter –	senaste Järva X: Kornknarr	2004-06-10
Tommy Eriksson	204 arter –	senaste Järva X: Dvärgsparv	2003-09-15
Anders Wahlstedt	203 arter –	senaste Järva X: Sjöorre	2004-05-02
Anders Nyberg	202 arter –	senaste Järva X: Gråspett	2003-02-25
Holger Stenson	202 arter –	senaste Järva X: Smalnäbbad sim	2004-05-26
Roland Sjöquist	200 arter –	senaste Järva X: Biätare	2000-08-05
Björn Weiland	200 arter –	senaste Järva X: Större korsnäbb	2004-10-10
Rolf Kåsjö	199 arter –	senaste Järva X: Vit stork	2004-06-06
Joakim Kling	198 arter –	senaste Järva X: Sjöorre	2004-05-02
Björn Wester	197 arter –	senaste Järva X: Kornknarr	2004-06-10
Svante Söderholm	195 arter –	senaste Järva X: Bändelkorsnäbb	2002-10-27
Göran Frisk	195 arter –	senaste Järva X: Större korsnäbb	2004-09-26
Gustaf Gidlund	192 arter –	senaste Järva X: Sommargylling	2000-06-04
Kari Lahti	191 arter –	senaste Järva X: Vinterhämpling	2004-10-15
Bengt Sundberg	190 arter –	senaste Järva X: Gråhakedopping	2004-05-16
Bo Hallman	190 arter –	senaste Järva X: Härmsångare	2004-05-28
Lars Friberg	190 arter –	senaste Järva X: Kornknarr	2004-06-10

KALLELSE TILL ÅRSMÖTE ÅR 2005

Härmed kallas till Järvafältets Ornitologiska Klubbs årsmöte för år 2005.

Tid: 2005-02-01, kl. 19:00

Lokal: Naturskolan, Väsby gård

Efter avslutade årsmötesförhandlingar presenteras ett föredrag på temat-
"Rariteter sedda i Sverige".

Peter Bergman kommer då att visa bilder på några av alla de rariteter som han sett i landet och vi kan säkert förvänta oss bilder på flera tunga "rarrisar".

Efter årsmötesförhandlingar och bildvisning bjuder klubben på fika med dopp.

Det ryktas att .....

kung Karl-Gustaf inför sitt besök i Sollentuna försökte byta ut den erbjudna trerättersmiddagen på Edsbacka krog mot en 15 kronors fika (kaffe med rejäl macka) på Naturskolan, Väsby gård. Detta naturligtvis för att få mer tid över till att skåda fågel på norra Järva. **Rikard Dahlén** hade ju dessutom lovat honom att bli en visa upp något så stort som en kungsfågel och t o m kanske någon vacker och exklusiv "Silvia"-art.

Lars Friberg tvingades avbryta försommarens Varangerresa för att åka hem och vinterutrusta bilen eftersom han möttes av rejält vinterföre, med kyla och snöslask, i norra norrland. Lars, som alltid är en ansvarsfull bilförare, gör ju aldrig avkall på den för många självklara devisen "Rimfrost – rattmuff på".

flera tycker att **Svante Söderholm** varit ovanligt osynlig på sistone. Möjligen har detta orsakats av att han kämpat med att författa 17 st raritetsrapporter åt Göteborgs Ornitologiska Förening, gällande de 17 förbisträckande fjälllabbar som Svante observerade på Koster i augusti.

En rapport för varje fjällabb. och alla beskrivningar naturligtvis olika – för ingen rapport bör väl vara lika någon annan. Puh! Många rapporter blir det. Man blir nästan svettig av bara tanken på allt skrivande. Snacka om skrivkramp i högerlabben.

under vecka 40 väcktes man ideligen, och med morgonkaffet i vrångstrupen, av JOKare som fyllde morgon-TV:n.

En morgonen diskuterade **Ulf Svahn** (Statoil) oljetillgången i världen med en miljöpolitiker. Morgon därpå pratade **Anders Turesson** (Miljödepartementet) om Rysslands anslutning till Kyotoavtalet.

JOK-bladets redaktör funderar fortfarande på hur det sett ut om dessa JOKare medverkat i samma program.

Hade det blivit en stentuff diskussion på temat miljö- och energifrågor? Eller hade Ulf och Anders i sann JOK-anda bara stöttat varandra.

en av JOKs nyaste medlemmar, **Gunnar Bergqvist** från Sollentuna, har en dotter som fixar att sätta upp fågelholkar utan stege. Åtminstone om inte dessa skall upp på högre höjd än 2,06 m. Men tyvärr kommer hon inte att kunna börja hoppa upp några nya holkar på Järvaområdet förrän hennes hälsö helats.

JOK-bladets redaktör börjat extraknäcka som kursledare i franska för franskfödda JOKare. Efter avlagd examen kunde **Michel Goiny**, den förste och förmodligen siste kursdeltagaren, bravera med ett extremt bra uttal av fågelnamn på franska.

Mouette rieuse, vilket betyder skrattmå, utgjorde efter genomgången kurs inte något som helst problem. Mouette – lätt som en plätt.

en stockholmsskådare (OBS! Ej JOKare) lyckats rasbestämma en rödaktig boj utanför udden vid Ottenby. Resultatet blev ganska så sensationellt, en **Chilensk flamingo** – en tämligen ovanlig fågel i våra trakter.

Vad säger man om detta? Bra Jobbat! Eller?

Holger Stenson åter renoverat sin kära Audi och denna gång så rejält så att motorn t o m tycks ha fått ett nytt "sound".

Någon vill göra gällande att han kanske rent av bytt motor och slängt in en V75:a med ett gäng extra **DRAGVILLIGA** kusar.

Raritetskommittéen funderar på att generellt godkänna alla seglare som observerats i landet efter den 26/10 som **bleka tornsegelare**.

Vi (**Kjell Bergman, Gunnar Siljestränd** och **redaktör'n**) som observerade en seglare över Barkarbyfältet den 27/10 har efter moget övervägande beslutat att acceptera RKs beslut. Om än mycket motvilligt.

JOK placerat årets klubbmästerskap i snarkning i Össby på Öland under vecka 42.

Kampen, som nattetid drabbade hela Össby by, var så stenhård att ingen vinnare hittills kunnat korats. Största orsaken till detta var nog avsaknaden av domare eftersom ingen frivillig sådan kunde uppbringas i hela södra Sverige.

Alla tillfrågade angav risken för bestående hörselskador som skäl till att man tvingades tacka nej till domarjobbet.

Redaktör'n, som råkade befinna sig i samma byggnad under den aktuella veckan, kan pågående intensiva förhandlingar gällande att få behålla en egen sovkupé även kommande höst, inte ens redovisa klubbmästerskapets deltagarförteckning. Detta skulle allvarligt kunna störa pågående förhandlingar. Avslutas däremot inte dessa framgångsrikt för redaktör'n, är det inte uteslutet att resultatlista och komplett deltagarförteckning publiceras i nästa JOK-blad. Eventuellt kommer också en ljudfil av mästarrens snarkningar att läggas ut på JOKs hemsida.

Lars Friberg under hösten erbjudits s k lös anställning som fågelfotograf hos Aftonbladet. I löneförmånen ingår att helt gratis, dvs att utan såväl kostnad som ersättning, få publicera sina bästa fågelfoton i tidningen. Aftonbladet har dessutom lovat Lars att han skall slippa skylta med sitt namn som fotograf vid hans publicerade bilder.

JOK-bladet gratulerar Lars till detta enastående erbjudande och visst blir vi väl alla imponerade av den generösa satsning som nordens största dagstidning numera tycks erbjuda duktiga fotografer.

PS 1: Det tycks som att åtminstone någon av Aftonbladets medarbetare skolkade, alternativt kraftigt slumrade till, under Journalisthögskolans lektioner gällande upphovsrättslagen.

PS 2: Det ryktas att Lars Friberg funderar på att sluta prenumerera på morgontidningen för att i stället gå över till Aftonbladet, främst för att denna har så otroligt bra fågelbilder.

några trogna "ryktasläsare" framfört allvarlig kritik mot att mångas ryktasfavorit **Lasse Imby** saknades i ryktasspalten i föregående JOK-blad.

Enligt envisa rykten kan Lasses uteblivna medverkan berott på att han under en lång period varit upptagen som reseledare och fjärilsforskare på främmande ort och därför missat att lämna in alla sina bidrag till ryktasspalten.

Det är också möjligt att Lasses frånvaro i spalten också påverkats av en omfattande kurs i bilelektronik, arrangerad av Ford.

den som har problem med att fixa en god sås vid sin middagsbjudning med förtroende kan vända sig till **Percy Fredriksson**.

Mycket goda vitsord har lämnats från de JOKare som deltog på Ölandsexkursionen vecka 42, då Percy tjänstgjorde som chefskok över såslaget.

Receptet på en av Percys patenterade såser jagas just nu intensivt av det Svenska kocklandslaget som, genom att få låna Percys bästa sås, räknar med att tämligen enkelt kunna försvara sin Världsmästartitel.

det numera finns en snitslad stig, gula lappar försedda med JOK-dekal, från Väsby gård upp till Fornborgsberget. Risken för borttappade JOKare har därmed minskat avsevärt.

OBS ! RYKTASSPALTEN "VARNAD"

Några av er har kanske noterat att den s k ryktasspalten drabbats av en mindre formsvacka.

Orsaken till detta är att delar av innehållet i föregående JOK-blads ryktasspalt gjorde någon/några medlemmar något irriterade.

Detta uppfattas som otroligt trist av undertecknad, vars målsättning varit att genom ryktasspalten försöka blanda upp sidor, med ofta mycket torr faktatext, med någon sida mera underhållande och förhoppningsvis en aning roande läsning.

Uppenbart utgjorde delar av föregående ryktasspalt ett totalt misslyckande på redaktörns dåliga omdöme och en allvarlig varning till denne är därför på sin plats.

Min första reaktion efter den dåliga insatsen var att lägga ner ryktasspalten för gott och därmed försäkra mig om att inte dra på mig nya

"ovänner", åtminstone inte genom att författa en ryktasspalt.

Min negativa reaktion har dock med tiden mildrats något, men den rätta gnistan och inspirationen har dock ännu inte riktigt återvänt. Därför är detta JOK-blads ryktasspalt både kortare och uddlösare, men förhoppningsvis lite snällare än tidigare.

En stillsam förhoppning är att ryktasspalten inte drar på sig flera varningar för då hotar en utvisning för denna på obestämd tid- kanske för gott.

Avslutningsvis vill jag, som ensam burit ansvaret för ryktasspaltens innehåll och utformning, be alla medlemmar som under åren känt sig drabbade av otrevliga inslag i ryktasspalten om ursäkt.

Olle B

JOK:s svarhakedopping, i form av klisterdekal kan köpas hos
Olle Bernard, Roland Jarvad, Mats Weiland och Bengt Sundberg.
Pris: 10 kr/st

NÅGRA FÅGLAR SOM SKÅDATS PÅ NORRA JÄRVA 1/9 - 15/11

Följande förteckning omfattar de mest intressanta observationer som JOK-Bladet fått kännedom om. Signatur (XX) överensstämmer med de som nyttjas i JOKs årsrapport.

September

I Säbysjön sågs 2 st unga **svarthakedoppingar** den 2-30/9 (JOK).

Smådoppingar, både gamla och unga fåglar, fanns i Ravalen och Säbysjön.

Under slutet av månaden ökade antalet rastande **brunänder** till ca 100 st i Säbysjön.

Den 27/9 rastade 3 st **stjärtänder** (KS,OB) och den 29/9 2 st **snatteränder** (HS,OB mfl) i södra Säbysjön. Dessutom fanns i Säbysjön under hela månaden rastande **bläsänder**, som mest 39 ex. den 26-27/9 (UL,OB), och **krickor**, som mest 44 ex. den 22/9 (OB).

Under perioden gjordes ca 25 observationer av **havsörn**, 22 st av **blå kärnhök** och ca 160 st av **ormvråk**. Flertalet av dessa observationer gjordes från Fornborgsberget och Älgkärrstippen. Störst antal **ormvråkar** noterades den 29/9 då 56 st sträckte vid Fornborgsberget (MW). Höstens första **fjällvråk** sågs den 24/9 vid Älgkärrstippen (RL,OB).

Stenfalkar sträckte enligt följande: 1 ex. över Fornborgsberget den 13/9 (MW) liksom den 16/9 (MW), 1 ex. över 30-meterskärret den 17/9 (OB,TC) liksom den 21/9 (OB), 1 ex. över Älgkärrstippen den 25/9 (JOK) samt 1 ex. över Fornborgsberget den 29/9 (MW).

Vid Barkarbyfältet sträckte en **pilgrimsfalk** den 12/9 (MW,TC mfl). Ytterligare en **pilgrimsfalk** sågs sträcka över södra Säbysjön den 15/9 (ÖH). Periodens 3:e **pilgrimsfalk** sågs vid Fornborgsberget den 24/9 (MW,RJ) och månadens 4:e "pille" sträckte över södra Säbysjön den 27/9 (OB).

Den 25/9 sträckte ca 400 st **tranor** över Älgkärrstippen. Flertalet av dessa sågs även från Fornborgsberget (JOK).

Den 4/9 sträckte 2 st **större strandpipare** och 25 st **ljungpipare** över Älgkärrstippen (JOK). Vid Fornborgsberget sträckte 55 st **ljungpipare** den 20/9 och 10 st den 21/9 (MW).

En **kustpipare** sträckte över Molnsätra 5/9 (JW).

Vid Fornborgsberget sågs 4 st sträckande **kärrsnäppor** den 14/9 och en sträckande **myrspov** den 21/9 (MW mfl).

En **sparvuggla** observerades den 22/9 söder om Fäboda (RJ,MW).

De flesta av totalt ca 25 st sträckande **träd-lärkor** observerades vid Älgkärrstippen.

En **rödstrupig piplärka** rastade på en stubbåker söder om Barkarbyfältet den 6-9/9 (JW mfl). Även den 28-29/9 sågs 1 ex. på samma stubbåker (CC,GSI). Vid Viby gårds dammar rastade en **rödstrupig piplärka** den 17/9 (HB, GB). Dessutom sträckte en **rödstrupig** över 30-meterskärret den 21/9 (HS,PF,OB).

Blåhakar observerades vid Viby gårds dammar, Säby strandäng, IKEA-pölen, NV om Barkarby flygfält, Molnsätra, och Älgkärrstippen.

Höstens första **varfågel** sågs 20/9 (HS,TA,OB).

Den 24/9 sträckte 2450 st **bo- och bergfinkar** över Älgkärrstippen (OB). Dagen därpå sträckte ytterligare 3800 st över tippen (JK,JW mfl).

Höstens första **sidensvansar** sträckte förbi Fornborgsberget den 26/9 (MW mfl).

Rastande **lappsparvar** sågs främst på en stubbåker vid Tallebo, söder om Barkarby flygfält. Största dagssumma var ca 10 ex. 6/9 (JOK).

En **videsparv** observerades nära Viby gårds dammar den 13/9 (MW,RJ) och vid dessa dammar sågs en **videsparv** även den 16/9 (MW) och den 17/9 (TS).

Den 24/9 rastade 2 st **större korsnäbbar** vid Fornborgsberget (MW,RJ) och den 26/9 ytterligare 4 ex. på samma plats (GF,MW).

Oktober

En ung **svarthakedopping** sågs i Säbysjön den 1/10 och 16/10 (HS).

Den 5/10 sträckte 3 st **bläsgäss** vid Fornborgsberget (MW).

En **stjärtand** sträckte över Älgkärrstippen den 9/10 (JK mfl).

Brunänder rastade i relativt stort antal under perioden i Säbysjön. Största antal noterades med 137 ex. den 6/10.

Den 4-6/10 rastade 5 st **snatteränder** i södra Säbysjön (TC,JM,OB). Några av dessa fanns kvar t o m den 9/10 (KS).

Salskrake rastade med 1 ex. i norra Ravalen den 4-9/10. 1 ex. sågs på samma lokal även den 27/10 (MW,RD mfl). I södra Säbysjön rastade 2-3 **salskrakar** den 9-10/10 (JOK) samt 1 ex. den 13/10 (BS,KSU,TH).

Under månaden gjordes ca 25 st observationer av **havsörnar** i området. Flertalet av dessa sågs från Fornborgsberget och Älgkärrstippen.

Under månaden observerades 10 st sträckande **blå kärrhökar** i området. Flertalet av dessa sågs från Fornborgsberget och Älgkärrstippen.

Månadens bästa sträckdag för **ormvråk** var den 9/10 då 78 ex. sågs sträcka över Älgkärrstippen och 63 ex. över Fornborgsberget.

En ung **kungsörn** sträckte över Barkarbyfältet den 14/10 (RJ).

Den 4/10 sträckte en **pilgrimsfalk** förbi Fornborgsberget (MW,GSI) och 30-meterskärret (HS,RJ,OB). **Pilgrimsfalk** sträckte även med 1 ex. över 30-meterskärret den 7/10 (JOK) samt 1 ex. över Älgkärrstippen den 10/10 (JK mfl).

En **stenfalk** sträckte över Älgkärrstippen den 9/10 (JK mfl).

Den 9/10 sträckte **800 st tranor** över Älgkärrstippen (JOK).

En **järpe** sågs nära Översjön den 14/10 (MW). **Järpe** observerades även nordost om Nysved den 22/10 (SN) liksom söder om Fäboda den 24/10 (US) och 29/10 (RJ).

Den 5/10 upptäcktes en **dvärgbeckasin** vid Viby gårds dammar (MW). Ytterligare en **dvärgbeckasin** sågs rasta på Säby strandäng den 17/10 (gmS).

Vid Fornborgsberget och Älgkärrstippen sträckte 2000-2500 st **ringduvor** den 9/10 (JOK).

En mycket sen **tornseglare** sträckte över Barkarbyfältet den 27/10 (OB,KB,GSI).

Från den 15/10 fanns en **tretåig hackspett** (hane) i skogspartiet söder om Fäboda (RJ,TC). Sågs även nära Brända berget (MBE,GSI) och vid Kalkviken (PF,TC).

En sen **sädesärsla** sågs vid Fäboda 22/10 (RJ). Den 28/10 rastade en **strömstare** vid Jägarkullen (ML).

Över 30-meterskärret sträckte ca 2500 **rödvingetrastar** den 10/10 (HS) och vid Fornborgsberget sträckte ca 6000 **björktrastar** och ca 1000 **rödvingetrastar** 12/10 (MW mfl).

Ett stort antal **råkor** 51 st sträckte över Älgkärrstippen den 9/10 (JOK).

En **varfågel** sågs under månaden ofta vid 30-meterskärret och Älgkärrstippen.

En **skäggmes** rastade på Älgkärrstippens sydsida den 2/10, vilket får betecknas som en något udda lokal för arten (JW,RK,OB mfl).

Den 14/10 rastade 5 st **vinterhämplingar** norr om Barkarbyfältet (RJ) och den 15/10 sågs 3 st vid Säby strandäng (KL).

Snösiskor observerades enligt följande:

1 ex. vid 30-meterskärret den 11/10 (KL)

1 ex. vid Säby gård den 15/10 (KL)

2 ex. vid 30-meterskärret den 23/10 (TC)

1 ex. vid Fäboda den 23/10 (US)

1 ex. norr Säby gård den 23/10 (JOK)

1 ex. NV Väsby gård den 25/10 (GSI)

ca 10 ex. söder om Säbysjön den 26/10 (JOK)

1 ex. vid Fäboda den 27/10 (MW)

1 ex. vid Ålsta den 29/10 (ML)

1 ex. nordväst om Ravalen den 31/10 (MW)

Bändelkorsnäbbar observerades enl. följande:

1 ex. ca 400 m väst Väsby gård den 2/10 (AW)

1 ex. sträckte 30-meterskärret den 4/10 (HS)

2 ex. rastade vid Fornborgsberget 11/10 (MW)

1 ex. sträckte över Viby den 13/10 (MBO)

1 ex. sträckte över Viby den 24/10 (JJ)

2 ex. sågs vid Fornborgsberget den 24/10 (KL)

En **större korsnäbb** sträckte vid Fornborgsberget den 7/10 (MW) samt ytterligare 2 ex. den 10/10 (MW,TW,BW).

Den 27/10 observerades minst 2 st **tallbitar** nära Brända berget (MBE) och den 29/10 flög 5 st **tallbitar** över Fäboda (MW,RJ).

Minst 2 st **tallbitar** fanns tillfälligt vid Kalkviken den 31/10 (OB,LAF).

November (1-15)

En **salskrake** (hane) rastade i Översjön den 4-10/11 (GSI,UL mfl).

Havsörnar observerades under perioden med 11 ex. och **fjällvråkar** med ca 10 ex.

Den 8/11 sträckte en **blå kärrhök** över Säbysjön (OB).

Den 3/11 sträckte en yngre **kungsörn** över Säbysjön (HS,OB,JM,FN,GBE). Även den 15/11 sträckte en yngre **kungsörn** över Säbysjön (OB).

Den **tretåiga hackspett**, som i oktober upptäcktes i skogsområdet söder om Fäboda, sågs vid några tillfällen även under november.

På morgonen den 10/11 hördes en **sparvuggla** vid Bögs parkering (PF).

En **berglärka** sträckte över Fornborgsberget och 30-meterskärret den 2/11 (MW,OB).

En mycket sen **sädesärsla** sågs vid 30-meterskärret den 13/11 (JOK).

Mindre grupper med **tallbitar** observerades främst vid Fornborgsberget och i skogsområdet söder om Fäboda.

Snösparvar sträckte med 1 ex. över Fornborgsberget den 7/11 + 11/11 (MW m fl) samt 1 ex. över 30-meterskärret den 9/11

PROGRAM FÖR JÄRVAFÄLTETS ORNITOLOGISKA KLUBB VINTERN – FÖRHÖSTEN 2005

Järva-arrangemang

Fågelvandringar

Även i vår kommer "Benke" Sundberg att leda sina fågelvandringar på Järvafältet.

Dessa inträffar söndagarna 30/1, 27/2, 20/3 och 24/4.

Samling vid Naturskolan, Väsby gård kl 09.00.

Arrangemanget sker i samarbete med Sollentunakretsen av SNF.

Visningar vid Säby strandäng

Under våren kommer JOK att arrangera 4 st kvällsvandringar/visningar vid Säby strandäng.

Visningarna genomförs under torsdagarna— 21/4, 28/4, 12/5 och 19/5.

Samling sker kl 18:00 vid huvudparkeringen (stora parkeringen) vid Säby gård.

Strandängsvisningarna kommer förhoppningsvis också att annonseras i tidningar, på annonstavlor osv för att vi skall kunna nå ut till "nya" fågelskådare.

Givetvis är också alla JOKare mycket välkomna vid dessa kvällsturer till Säby strandäng

Skådningen kommer dock främst att riktas till s k nybörjare.

Exkursionsledare/Visningschef är Tommy Eriksson.

(Du kan läsa mer om dessa vandringar/visningar på annan plats i JOK-bladet)

5/2 (lördag) – Røjning på Säby strandäng

Det är mycket tack vare JOKs årliga røjningar som Säby strandäng bibehåller sin höga klass som fågellokal. Bland annat finns här ju som bekant en av landets största skrattnåskolonier i vars hägn många andra arter dväljes.

Deltag därför i vinterns numera traditionella røjning och tillika stora sociala evenemang!

(Se även "annons" om vassrøjningen på sida 3 i JOK-bladet).

Arbetsdagen startar kl 09.00 och beräknas pågå till ca kl 14.00. Alla som har lämpliga verktyg – liar, häcksaxar, sekatorer o s v – tar med dessa. För övriga ordnar föreningen redskapen.

Lön för mödan består i att JOK står för grillkorv och saft i lunchpausen.

Arbetsledare är Olle Bernard, tel 08/ 580 372 57 eller 070/ 340 5883.

8/5 (söndag) – Fågelskådningens dag

"Fågelskådningens dag" utgör ett samarrangemang mellan JOK och Sollentuna kommun.

En guidad fågelvandring startar kl 08.00 från parkeringen vid Bögs gård.

Mellan kl 10-13 är alla JOKare välkomna till utsiktsberget vid sydvästra delen av Ravalen för att skåda och snacka fågel tillsammans med ett förhoppningsvis stort antal besökare under "Fågelskådningens dag".

Samordnare m m för den stora och rikstäckande skådardagen är Rikard Dahlén.

Exkursioner

6/1 (torsdag - trettondagen) – Obs ändrad tid! – Nyårsplock

Första dagen på trettondagshelgen finns det stora chanser till rader av fräscha årskryss ! Hittills har Nyköpingstrakten alltid bjudit på omväxlande och artrik skådning (alltid över 50 arter) så hit beger vi oss om det inte dyker upp något alldeles särskilt någon annanstans.

Exkursionsledare är Stig Holmstedt och Anders Lindberg och du anmäler dig till Anders, anders.lindberg@happo.pp.se, (eller – om du saknar mail – tel 08/ 580 106 80)

senast den 2/1, men helst mycket tidigare. Tala då om ifall du kan ställa upp med bil !

17/4 (söndag) – Nyköpingstrakten

Trött på att harva i blåsten på Torö ? Hav tröst – i vår kör vi något mycket bättre, en heldag i Nyköpingstrakten ! Här är nämligen inte bara bra kring nyår utan även andra årstider.

Vi räknar med att hinna med såväl några fågelsjöar som grunda havsvikar och uddar ut mot öppna havet. Är vädret gott avslutar vi med uvrop på lämplig lokal. Räkna alltså med en lång dag ! Reseledare blir Stig Holmstedt och Anders Lindberg.

Du anmäler dig till Anders, anders.lindberg@happo.pp.se, (eller – om du saknar mail – tel 08/ 580 106 80), fram till och med onsdagen den 6 april.

Färden sker i egna bilar så du skriver också om du kan ta med egen bil. Ange också mobilnummer !

7/5 (lördag kväll) – 12/5 (onsdag) – Färnebofjärdens nationalpark m fl områden vid nedre Dalälven

Vi inventerar hackspettar och andra spännande fåglar i olika kända och okända områden samt besöker också någon kustlokal som omväxling. Stora naturupplevelser garanteras.

Du kan vara med hela tiden eller delar därav. Egna bilar nyttjas och ta gärna med egen kanot om du har en sådan ! Annars går det att hyra kanoter på plats. Övernattningar mest i stugor, men även någon natt i tält.

Anmälan skall ske till Stig Holmstedt, stig.holmstedt@sbk.stockholm.se (eller – om du saknar mail – 08/ 25 17 90) senast onsdagen den 13 april. Resa i egna bilar så du skriver också om du kan ta egen bil. Ange också ditt mobilnummer !

18/5 (onsdag eftermiddag) – 22/5 (söndag kväll) - Öland

Att åka till Öland i JOK- regi under höjdsäsongen på våren brukar vara ett bra sätt att få uppleva ön allsidigt och samtidigt få många fina kryss.

Vi bor på den fina gården Gamlegärde mitt ute på alvaret öster om Grönhögen där vi har självhushåll vad gäller frukostar. Lunch tar vi med och äter i fält. Middagarna intages däremot på olika etablissemang. Kostnaden blir i grova drag 1800 kr för bilhyra, bensin och övernattningar.

Det är klart att du skall med, men du måste skynda dig för deltagarantalet är maximerat till sex personer. Exkursionsledaren Stig Holmstedt, stig.holmstedt@sbk.stockholm.se (eller – om du saknar mail – 08/ 25 17 90), tar emot din anmälan senast onsdagen den 13 april ! Ange då också ditt mobilnummer !

Anmälningsavgiften är 400 kr och den skall vara inbetald på JOKs postgirokonto 580 132-9, senast onsdagen den 27 april.

26/8 (fredag eftermiddag) – 30/8 (tisdag kväll) – Skåne - Västkusten

Ett av flera klassiska JOK-resmål som *alltid* ger gott utbyte. Vi hoppas på ett gott rovfågelsträck i Falsterbo och/eller en rejäl västan på Hovs Hallar, kryddat med diverse rariteter längs vägen.

Anmäl dig omgående – antalet deltagare är begränsat till tolv ! Ungefärlig kostnad för transporter och inkvartering är ca 1900 kr. Exkursionsledare blir Stig Holmstedt och Anders Lindberg.

Du anmäler dig till Anders, anders.lindberg@happo.pp.se, (eller – om du saknar mail – tel 08/ 580 106 80) fram till och med onsdagen den 27 juli. Ange då också ditt mobilnummer !

Anmälningsavgiften, 400 kr, skall sedan vara inbetald på JOKs postgirokonto 580 132-9, senast onsdagen den 10 augusti.

§§§§

När egna bilar nyttjas på exkursionerna gäller följande: Varje förare får 15 kr/mil som exkursionsdeltagarna (utom förarna) delar på. Normalt blir detta 5-6 kr/mil för varje deltagare, men det kan ibland bli lite mer om inte bilarna fylls på ett optimalt sätt.

På exkursioner/resor som innebär övernattning får minderåriga endast delta i sällskap med vuxen person.

Innekvällar

1/2 (tisdag) – Årsmöte följt av ett föredrag på temat ”Rariteter sedda i Sverige”.

Efter årsmötet kommer Peter Bergman att visa bilder på några av alla de rariteter som han sett i landet. Eftersom Peter är den JOKare som, tillsammans med Martin Tjernberg, obsat flest arter (417 st) i Sverige, kan vi förvänta oss bilder på flera tunga ”rarrisar”.

1/3 (tisdag) – Galapagos och norra Ecuador

Kvällens föredragare ”Lasse” Imby behöver egentligen ingen närmare presentation. Det kan dock nämnas att Lasse bl a är en känd reseledare både för AviFauna och StOF, men allra mest känd är han naturligtvis genom sin medverkan i JOK-bladets ryktasspalt. Även om han under en period uppträtt lite mindre ofta i detta litterära finrum.

Alla innekvällar är på Naturskolan vid Väsby gård på norra Järvafältet med början kl 19.00. Parkering vid Bögs gård, därefter en kilometers uppfriskande promenad. Klubben bjuder alltid på fika med dopp efter föredraget !

Pantanal 14 dagar i september eller november år 2006 med möjlighet till 3 tilläggsdagar i Atlantregnskogen vid Rio, alternativt lokal för Harpya m m i Matto Grosso

Pantanal kräver idag knappast någon närmare beskrivning – läs dock t ex Staffan Widstrands artikel i VF nr 2/2002 ! Pantanal är världens största våtmark- ca 220.000 kvadratkilometer - och världens kanske hetaste birding hot spot idag. I september och november är här fortfarande relativt torrt och då finns här makalösa mängder vattenfågel, både sådana som häckar och sådana som flyttar hit/översomrar från både norr och söder. Totalt ca 700 fågelarter står att finna, bl a 26 arter papegojor och 45 arter rovfågel. Chanser finns att se bl a jaguar, puma, ocelot och anakonda.

Som tillval finns möjlighet till tre dagar i Atlantregnskogen (med mängder av endemer) nära Rio de Janeiro alternativt på Harpya-lokal i Matto Grosso.

Vilket tilläggsarrangemang vi satsar på bestäms senare. Som ledare har anlåtats syskonen Staffan och Anna Widstrand. Staffan är ornitolog, erfaren reseledare, en av landets bästa naturfotografer och stor kännare av området som han fö kommer att besöka (och bl a med "våra glasögon" reka åt oss) minst två gånger innan vår

resa. Anna har också varit i området flera gånger, har en egen resebyrå, och kommer att vara teknisk reseledare. Priset kommer preliminärt att vara 2600 usd för hela Pantanal-arrangemanget och 8500 kr för flygresan. Dessutom skall vi dela på Staffans flygresan (i övrigt ställer han upp gratis !).

Detta blir totalt ca 29.000 kr vid nuvarande dollarkurs på 7,45, men eftersom resan inte går av stapeln förrän om två år är priset lite osäkert - det kan gå både upp och ner. Tre tilläggsdagar i Atlantregnskogen kostar 500 usd, medan tillägget om vi skulle satsa motsvarande tid hos harpyorna i Matto Grosso ännu inte är känt. Priset baseras på minst 10 deltagare och maximal gruppstorlek är 14 personer + ledare. Blotta ryktet om denna resa har gett ca 20 intresseanmälningar, men du är välkommen att ställa dig i kön eftersom det erfarenhetsmässigt alltid blir en del avhopp. Köbricka erhålls genom att maila till Stig Holmstedt, stig.holmstedt@sbk.stockholm.se som då mailar tillbaka ett preliminärt program och berättar om hur och när definitiv bokning skall göras.

*****
* **JOK-bladet 3/2004** *
* Bidrag till detta JOK-blad har lämnats av **Håkan Delin, Stig Holmstedt, Anders** *
* **Lindberg, Svante Söderholm och Mats Weiland** samt som vanligt av ett stort *
* antal mycket ivriga ryktesspridare. *
* Bidrag, uppslag, idéer m m till kommande JOK-blad mottages tacksamt. *
*****